Εμφανίσεις: 2403

του Μιχαήλ Χούλη, Θεολόγου

Η αδικία δεν έλειψε δυστυχώς ποτέ από καμία ανθρώπινη κοινωνία σ’ όλες τις ιστορικές εποχές. Αιτίες της αδικίας είναι η απληστία, ο ατομοκεντρισμός και η έλλειψη αλληλεγγύης. Συνέπειες αυτών είναι η φτώχεια, η ανέχεια και οι οικονομικές διακρίσεις ανάμεσα στους ανθρώπους. Το φαινόμενο βιώνεται έντονα και από τον λεγόμενο ‘τέταρτο κόσμο’, δηλαδή από εκείνες τις ομάδες πληθυσμού που υφίστανται μεγάλη φτώχια, ανεργία, έλλειψη στέγης και διάγουν στο περιθώριο, μέσα στις ήδη αναπτυγμένες χώρες της Αμερικής και Ευρώπης. Έντονο υπήρξε το πρόβλημα από τα χρόνια ήδη της Παλαιάς αλλά και της Καινής Διαθήκης. Προφήτες όπως ο Μιχαίας, ο Ησαΐας, ο Αμώς, ο Αβακούμ και ο Ωσηέ μίλησαν για την δικαιοσύνη, ειρήνη και αγάπη του Θεού, στηλίτευσαν τους φταίχτες κατ’ εντολήν του Θεού και υπερασπίστηκαν τους κατατρεγμένους. Ο Θεός μέσω του Ησαΐα ελέγχει π.χ. τους άδικους κριτές όταν λέγει: «Αλίμονο σ’ αυτούς που δικαιώνουν τον ένοχο εξαιτίας της δωροδοκίας και αφαιρούν το δίκιο από τον δίκαιο» (5,23). Ο Μιχαίας βροντοφωνάζει: «Εκμεταλλεύονται τον άνθρωπο και τα υπάρχοντά του… Τρώνε τις σάρκες του λαού μου, του βγάζουν το δέρμα, του σπάζουν τα κόκκαλα» (2,2/ 3,3).

Στην πρωτοχριστιανική κοινότητα, οι χριστιανοί είχαν τα υπάρχοντά τους κοινά και κανείς μεταξύ τους δεν υπέφερε από στέρηση των απαραίτητων αναγκών. Στα Ιεροσόλυμα εφάρμοσαν κοινοχρησία (κοινοκτημοσύνη) με τις λεγόμενες «Αγάπες», δηλαδή τα κοινά τραπέζια για όλους. Η συνήθεια αυτή συνεχίστηκε μέχρι σήμερα στα μοναστήρια και στις ενοριακές αίθουσες. Σε διάφορα σημεία της Αγίας Γραφής θεωρείται έγκλημα το να στερήσεις τον εργάτη από τον μισθό του. Η επιστολή Ιακώβου λ.χ. στην Καινή Διαθήκη εκτοξεύει δριμύτατα κατηγορώ εναντίον των σκληρών πλουσίων: «Ελάτε τώρα σεις οι πλούσιοι, κλάψτε και θρηνήστε για τις συμφορές που σας έρχονται…. Τα ημερομίσθια των εργατών που θέρισαν τα χωράφια σας και εσείς τους τα στερήσατε, κραυγάζουν. Και οι κραυγές των θεριστών έχουν φτάσει στ’ αυτιά του Κυρίου των Δυνάμεων… Παχύνατε σαν τα ζώα για την ημέρα που θα τα σφάξουν. Καταδικάσατε και σκοτώσατε τον αθώο….» (Ιακ. 5,1-6). Στο κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο, στην παραβολή της Τελικής Κρίσης, ο Χριστός ταυτίζει τον εαυτόν Του με εκείνους που πεινούν και υποφέρουν, διδάσκοντας με ποιον τρόπο οφείλουμε να ζούμε: «Πείνασα και μου δώσατε να φάω, δίψασα και μου δώσατε να πιώ, ήμουν ξένος και με περιμαζέψατε, γυμνός και με ντύσατε, άρρωστος και με επισκεφθήκατε, φυλακισμένος και ήρθατε να με δείτε… Σας βεβαιώνω ότι αφού τα κάνατε για έναν από τους ασήμαντους αδελφούς μου, τα κάνατε για μένα» (βλ. 25, 31-46).

Η δικαιοσύνη ανήκει στη δομή της Εκκλησίας και δεν αποτελεί κάτι το δευτερεύον. Η Εκκλησία δεν μένει απαθής στα προβλήματα των ανθρώπων, τα οποία εξετάζει άλλωστε ψυχοσωματικά και όχι μονόπλευρα. Η χριστιανική πίστη ξεκινά άλλωστε από τη σάρκωση του Υιού του Θεού. Αυτό σημαίνει πως καταφάσκεται η ύλη και η σάρκα του ανθρώπου, ο οποίος έχει εξάλλου σκοπό να ενωθεί κατά χάριν με το Λόγο του Θεού και να θεωθεί. Την ίδια θετική στάση προς τον όλο άνθρωπο φανερώνει η Ανάσταση του Θεανθρώπου και η Ανάληψή Του στα δεξιά του Θεού. Διδάσκεται έτσι η ιδιαίτερη αξία του ανθρωπίνου προσώπου, και όχι μόνο της

Phoca PDF

ψυχής του, και προαναγγέλλεται η συνέχεια του ανθρώπου και η καταξίωσή του στην αιωνιότητα. Η Θεία Μετάληψη ενώνει εξάλλου όλους τους ανθρώπους, εν αγάπη, ισότητα και ελευθερία, χωρίς διακρίσεις και ταξικές διαφορές. Οι θεολογικές αυτές αλήθειες καταδεικνύουν ότι η Εκκλησία, από τη φύση της, δεν αδιαφορεί για τα υλικά προβλήματα, αλλά τα συνυπολογίζει σφαιρικά μαζί με τα πνευματικά. Δεν διδάσκει μοιρολατρία, αλλά αγώνα για καλυτέρευση της ζωής και επικράτηση της ειρήνης και δικαιοσύνης του Θεού πάνω στη γη, δεδομένου ότι ο Χριστός συνέδεσε τη βασιλεία του Θεού στενά με το πρόσωπό Του.

Οι άγιοι άνθρωποι του Θεού, σκορπούσαν πάντοτε υπέρ των άλλων όσα οι ίδιοι κέρδιζαν από την εργασία τους και όσα αρκετοί τούς έδιναν γι’ αυτό το σκοπό. Οι τρεις Ιεράρχες διέθεσαν τις περιουσίες τους για κοινωφελή έργα. Οι Πατέρες της Εκκλησίας διδάσκουν ότι ο πλούτος δικαιολογείται από το Θεό μόνο όταν χρησιμοποιείται για την ανακούφιση των συνανθρώπων μας και κάλυψη των αναγκών τους. Η ιδιοκτησία, διδάσκουν, που δεν έχει κοινωνικό σκοπό, που δεν έχει τον χαρακτήρα της διαχείρισης των χρημάτων για τους άλλους και δεν εργάζεται για να απαλύνει τον ανθρώπινο πόνο, είναι σοβαρή αμαρτία. Ούτε την ελεημοσύνη δέχονται απροϋπόθετα. Διότι μπορεί να υπηρετεί το άλλοθι της κοινωνικής αδικίας. Ο Γρηγόριος ο Θεολόγος είναι μάλιστα κατηγορηματικός: «Ποιο το όφελος», λέγει, «αν δημιουργείς πολλούς φτωχούς με την εκμετάλλευση και κατόπιν ανακουφίζεις έναν με την ελεημοσύνη; Αν δεν υπήρχε το πλήθος των εκμεταλλευτών δεν θα υπήρχε ούτε το πλήθος των εξαθλιωμένων» (P.G. 46,445 A-B). Και υπάρχουν αντίστοιχα σημεία στην πατερική διδασκαλία που απαγορεύουν στους αρχιερείς να δέχονται δωρεές εκμεταλλευτών.

Εκείνο που θεωρούν οι Πατέρες αναμφισβήτητο δικαίωμα του εργάτη είναι η λήψη του μισθού του. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος σχολιάζει την κοινωνική αδικία ως εξής: «Δεν φρίττεις άνθρωπε, δεν κοκκινίζεις από ντροπή, όταν χαρακτηρίζεις επιτιθέμενον αυτόν που παλεύει για το ψωμί του; Αυτός και αν φέρεται επιθετικά, ωστόσο δικαιούται τη συμπάθειά μας, γιατί τόσο πολύ πιέζεται από την πείνα, ώστε αναγκάζεται να φορέσει το προσωπείο της επιθετικότητας…. Και πρέπει να σου πω ακόμα, πως αυτός που επιτίθεται στην πραγματικότητα είσαι εσύ, γιατί αν και έρχεσαι τακτικά στην Εκκλησία και ακούς τα κηρύγματά μου, στην αγορά εν τούτοις προτιμάς καί το χρυσάφι καί τις επιθυμίες καί τις ανθρώπινες φιλίες σου, παρά τις δικές μου προτροπές» (P.G. 60, 535-538). Αλλού πάλι λέει: «Είναι ολέθριο το πάθος της πλεονεξίας και δεν είναι, δεν είναι δυνατόν, να πλουτίσει κανείς χωρίς να αδικεί» (P.G. 62, 561).

Τα πρώτα εξάλλου φιλανθρωπικά ιδρύματα στη παγκόσμια ιστορία ήταν εκκλησιαστικά. Το όγδοο θαύμα του αρχαίου κόσμου θεωρείται η σπουδαία Βασιλειάδα, η πόλη που ίδρυσε ο Μ. Βασίλειος και στην οποία περιέθαλψε κάθε αναγκεμένο άνθρωπο που ζητούσε βοήθεια. Ο εν λόγω άγιος υπήρξε πολύ ξεκάθαρος στο θέμα της αδικίας: «Του πεινασμένου είναι το ψωμί που έχεις, του γυμνού το ρούχο, του ξυπόλητου τα παπούτσια και του αναγκεμένου τα χρήματα… Ώστε τόσους αδικείς, όσους θα μπορούσε να βοηθήσεις» (P.G. 31, 276-7). Στα νεότερα χρόνια είναι γνωστή η εκπαιδευτική και ανθρωπιστική δραστηριότητα του αγίου Κοσμά του Αιτωλού, καθώς και της οσίας Φιλοθέης, με τα ιδρύματά της στην

Phoca PDF

Αθήνα και στην Κέα. Αλλά και μέχρι σήμερα όχι μόνο τα μοναστήρια συνεισέφεραν πολύ, σε υλική και πνευματική προσφορά, αλλά και κάθε εκκλησιαστική ενορία, παγκοσμίως και στην Ελλάδα, προσφέρει σε καθημερινή βάση τρόφιμα και διενεργεί συσσίτια, καλύπτοντας τις ανάγκες πολλών. Η Εκκλησία της Ελλάδος προσφέρει, καθημερινά μάλιστα, 100.000 μερίδες φαγητού στους πένητες και αναγκεμένους όλης της χώρας.

Είναι μεγάλη η ευθύνη των χριστιανών, διότι εν Χριστώ είμαστε όλοι αδέλφια μεταξύ μας. Κάθε διάκριση είναι κατάργηση του χριστιανικού πνεύματος. Οι λαοί ζητούν σήμερα δίκαιη αμοιβή του μόχθου τους, και όχι ελεημοσύνη. Οι χριστιανοί έχουν ευθύνη να καταπολεμούν τις άδικες κοινωνικές δομές. Δεν μπορούμε να μένουμε αμέτοχοι απέναντι στο ρατσισμό, την καταπίεση γυναικών και παιδιών, τους εξοπλισμούς, την οικολογική ανισορροπία, την εκμετάλλευση γης, στις κάθε είδους διακρίσεις και στερήσεις, στις δικτατορίες, τις άδικες φυλακίσεις. Μας ενδιαφέρει να διασφαλιστεί και το σώμα, όχι μόνο η ψυχή. Η συνειδητοποίηση της αδικίας είναι το πρώτο βήμα και η ενεργός συμμετοχή είναι το δεύτερο. Όλοι έχουμε χρέος, από τη θέση μας, να συμβάλουμε στην εξυγίανση των άδικων κοινωνικών δομών και στην επικράτηση της κοινωνικής δικαιοσύνης. Διότι θα κατακριθούν όχι μόνο εκείνοι που προξένησαν κακό και ζημία, αλλά και εκείνοι που από έλλειψη αγάπης έμειναν αδιάφοροι απέναντι στον ανθρώπινο πόνο και την αδικία (Ματθ. 25, 41-43).

Ο άγιος Κοσμάς, τέλος, διδάσκει έξοχα ότι χίλια καλά κι αν κάνουμε, νηστείες, προσευχές, ελεημοσύνες, αλλά και το αίμα μας να δώσουμε για τον Χριστό, αν δεν έχουμε αγάπη προς το Θεό και τον πλησίον, παρά έχθρα και μίσος προς τους αδελφούς μας, όλα όσα κάναμε εις μάτην τα κάναμε, αφού στην κόλαση πηγαίνουμε. Έχω π.χ. δύο ποτήρια κρασί να πιώ, καταλήγει ο ΠατροΚοσμάς, και εσύ δεν έχεις. Αν σου δώσω και σένα να πιείς τότε φανερώνω ότι σ’ αγαπώ. Αν δεν σου δώσω, ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΠΙΚΗ Η ΑΓΑΠΗ ΜΟΥ (βλ. Ιω. Μενούνου, ‘Κοσμά του Αιτωλού Διδαχές’, εκδ. Τήνος, Αθ. 1979, σελ. 123-4).

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ:

«Θέματα Χριστιανικής Ηθικής», ΟΕΔΒ, Μπέγζου-Παπαθανασίου, Αθ. 2006

«Θεολογία, Λατρεία και Ζωή της Εκκλησίας», ΟΕΔΒ,

«Κοσμά του Αιτωλού Διδαχές», Ιω. Μενούνου, εκδ. Τήνος, Αθ. 1979

«Χριστιανισμός και Θρησκεύματα», Ν. Νευράκη, Αθ. 1999

«Χριστιανισμός και Θρησκεύματα», ΟΕΔΒ

Phoca PDF